

AL PLENARI DEL CONSELL MUNICIPAL DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

El 2 de novembre de 2016, Barcelona va acollir una trobada amb els diferents representants de la Federació Estatal de Dret a Morir Dignament (DMD). A més de la ciutat amfitriona, van participar ciutats com Lleida, Girona i Tarragona, Bilbao, A Coruña, Madrid, València, Saragossa, Salamanca i Pamplona. La taula rodona, amb representats de DMD de cada una d'aquestes ciutats, va acordar l'impuls de mocions als ajuntaments per aprofundir en el debat sobre les polítiques municipalistes per tal d'afavorir el procés per una mort digna.

La declaració universal dels Drets Humans (1948) assenyala en el seu article primer que *“tots els essers humans neixen lliures i iguals en llibertat i en drets”*. Una llibertat que no s'ha de perdre en cap moment de la vida, tampoc en el procés final que ens porta a la mort.

La Constitució Espanyola (1978), al seu article 10, afirma *“la dignitat de la persona i el lliure desenvolupament de la seva personalitat”*. De nou, afirmem que aquesta dignitat i aquest lliure desenvolupament no s'han de perdre en el procés final que ens porta a la mort.

No obstant això, l'article 143.4 del Codi Penal espanyol encara penalitza, si bé rebaixant les penes, a la persona que ajudés a morir a una altra *“amb actes necessaris i directes per la petició expressa, seriosa i inequívoca d'aquest, en el cas que la víctima patís una malaltia greu que el conduís necessàriament a la mort (...)”*.

Catalunya ha desenvolupat una legislació pròpia sobre el dret a viure amb dignitat el procés de la mort, concretada en la Llei 21/2000, de 29 de desembre, sobre els drets d'informació concernent la salut i l'autonomia del pacient, i la documentació clínica i el Decret 175/2002, de 25 de juny, pel qual es regula el Registre de voluntats anticipades. Aquests principis queden també ratificats en la Llei estatal 41/2002, de 14 de novembre, norma reguladora de l'autonomia del pacient i de dret i obligacions en matèria d'informació i documentació clínica.

L'Estatut d'Autonomia de Catalunya del 2006, en el seu article 20, titulat 'Dret a viure amb dignitat el procés de la mort' diu que *“totes les persones tenen dret a rebre un tractament adequat del dolor i cures pal·liatives integrals i a viure amb dignitat el procés de llur mort”*. I afegeix: *“Totes les persones tenen dret a expressar llur voluntat d'una manera anticipada per tal de deixar constància de les instruccions sobre les intervencions i els tractaments mèdics que puguin rebre, que han d'ésser respectades (...)”*.

La concreció d'aquestes orientacions legals ha quedat reflectida en la pionera Carta de drets i deures de la ciutadania en relació amb la salut i l'atenció sanitària (2001), revisada i aprovada pel Departament de Salut el juny de 2015, que en el capítol d'Autonomia i presa de decisions, apartat 5.1.8., indica: *“La persona té dret a viure el procés que s'esdevingui fins al final de la vida segons la seva concepció de dignitat (...)”*.

En aquest context, la persona té dret a rebre una atenció de qualitat que promogui l'alleujament del patiment, sigui físic, psicològic, social o espiritual, proveïda en l'entorn idoni (domicili, hospital, etc.), i atenent les preferències de la persona.

Quan es donen situacions de patiment insuportable i la persona, en plena possessió de les seves facultats per decidir, expressa el seu desig de morir i sol·licita ajuda per fer-ho, té el dret a rebre un tracte respectuós i que se li doni una resposta proporcionada a la intensitat d'aquest patiment. Igualment, la persona té dret que els professionals sanitaris li facilitin les cures i els tractaments necessaris per facilitar-li una mort digna i sense patiment, sempre dins del marc legal vigent.

També hem de constatar el drama que suposa pels cuidadors dels malalts. Ells són els que fan de nexa d'unió entre el pacient i l'estament mèdic. I els manca una política de conciliació efectiva, que reconegui els seus drets, ja que han passat de la dualitat professió-família a malalt-família. Això és molt dur, i només cal consultar els índexs de suïcidis en el col·lectiu de cuidadors. Es per això que també caldria incidir en quatre aspectes fonamentals pels cuidadors: Formació bàsica, suport psicològic, reconeixement de drets (per exemple, si han de deixar la feina), i reconeixement del coneixement adquirit com a complement al tractament i a la detecció de necessitats no resoltes.

Recentment, el 26 de gener de 2017, el Parlament de Catalunya ha aprovat una Moció sobre el Dret a Morir Dignament. Aquestes lleis, juntament amb el desenvolupament dels programes de cures paliatives han suposat una millora al llarg dels darrers anys que no podem ignorar.

Malauradament però, l'experiència de DMD, obtinguda a partir de l'atenció personalitzada a centenars d'homes i dones al llarg dels darrers anys, ens permet afirmar que massa persones continuen patint un sofriment innecessari al final de la seva vida. Ja sigui per desconeixement d'aquestes lleis per una part del personal sanitari; per desconeixement per part dels pacients i del seu entorn dels seus drets o de com exercir-los; per la dificultat d'accés als equips de cures paliatives per desinformació d'una part del personal sanitari per manca de recursos suficients per atendre a tota la població; o ja sigui per la penalització de l'ajuda a morir de l'article 143.4 del Codi Penal espanyol.

Per tant, per aconseguir eixamplar el dret a morir dignament de la ciutadania, és necessari despenalitzar l'eutanàsia, i en paral·lel impulsar les mesures que actualment permet la llei. Per avançar en el dret a la mort digna també és necessària la presa de consciència dels ajuntaments i la seva implicació. I és que a Catalunya, menys de l'1% dels catalans ha registrat un Document de Voluntats Anticipades (DVA), mentre només un 1,43% de la ciutadania de Barcelona l'ha fet.

Una de les raons principals és el desconeixement per bona part de la ciutadania de Barcelona dels seus drets al final de la vida i, molt especialment, de la possibilitat d'escriure i registrar un DVA. Els ajuntaments són les institucions més properes a la ciutadania i, com a tals, han de jugar un paper important en la divulgació d'aquest document, a més de donar facilitats pel seu registre, des de la convicció que el dret a una mort digna és un dels drets humans i que l'ajuntament ha de vetllar per la seva defensa i compliment.

L'Associació DMD-Cat ha fet arribar una serie de peticions a L'Ajuntament de Barcelona perquè, des de l'àmbit municipal, afavoreixi aquelles mesures per ajudar als barcelonins i barcelonines a que puguin viure de la manera més digna possible el procés de llur mort.

El 30 d'abril de 1993, Ramon Sampedro, afectat de tetraplègia des d'agost de 1968, va presentar al Jutjat número 5 de Barcelona la seva petició d'autorització per a que li fossin subministrats els fàrmacs necessaris per acabar amb els seus patiments físics i psíquics. Una demanda que li va ser denegada. Avui dia, també ho faria impossible la legislació actual. Per això, 24 anys més tard d'aquesta data, l'Ajuntament de Barcelona fa aquesta declaració insitucional:

DECLARACIO INSTITUCIONAL

Donar suport a les propostes presentades per l'associació Dret a Morir Dignament-Catalunya i, per manifestar el seu compromís, es compromet a promoure la cultura de la mort digna mitjançant els següents punts:

- 1.- La formació de les treballadores i treballadors municipals (serveis socials, centres culturals, policia municipal, residències, centres de dia, assistència a domicili, etc.) sobre els drets de la ciutadania al final de la vida i el Document de Voluntats Anticipades (DVA).
- 2.- L'exercici d'una pedagogia cívica, específicament a través dels Consells de Salut dels Districtes, divulgant aquesta declaració institucional, així com el DVA, i impulsar xerrades informatives i activitats a centres assistencials, educatius i culturals dependents de l'ajuntament, campanyes en els mitjans de comunicació municipals i edició de tríptics, que estaran disponibles als punts d'informació municipals.
- 3.- Donar més suport administratiu per facilitar el tràmit del Document de Voluntats Anticipades (DVA), mitjançant la disponibilitat a les Oficines de Atenció Ciutadana de l'ajuntament de la informació necessària per a tramitar i inscriure el DVA.
- 4.- Col·laborar amb el Parlament i la Generalitat de Catalunya en la simplificació del tràmit del DVA per tal d'oferir a la ciutadania la possibilitat de signar el document davant d'un funcionari públic municipal.
- 5.- Intercedir per tal que es garanteixi l'assistència de PADES 24 hores al dia i 7 dies a la setmana. D'acord amb la planificació del Departament de Salut, exercint un control d'aquests serveis quan els ofereixen empreses privades.
- 6.- Intercedir per tal que es reforcin i millorin els serveis de pal·liatiu domiciliaris a la ciutat amb l'augment del servei d'atenció a domicili (SAD) per a les persones ateses pels equips de PADES (Actualment tres hores a la setmana), així com promoure l'acompanyament de qualitat als cuidadors dels malalts.

7.- Expressar el compromís de l'Ajuntament de Barcelona a participar en l'estudi d'un observatori de la qualitat de la mort. Aquest observatori estaria format per representants de les institucions i de la societat civil. Aquest observatori serà l'encarregat d'investigar i analitzar la qualitat de la mort. Entre les seves funcions estaria fer un seguiment de les polítiques públiques i elaborar informes; comptaria amb capacitats no només consultives sinó també de control, seguiment, denuncia i de propostes en matèria legislativa.

8.- Recolzar la proposta del Parlament de Catalunya demanant la despenalització de l'eutanàsia al Congrés.